

BEZPIECZNA RODZINA - BEZPIECZNY SENIOR

Tytuł:

„Bezpieczna rodzina – bezpieczny senior”.

Projekt:

„Bezpieczna rodzina – bezpieczny senior 2”.

Projekt realizowany z Narodowym Bankiem Polskim
w ramach programu edukacji ekonomicznej.

Stowarzyszenie Krzewienia
Edukacji Finansowej

Projekt realizowany
z Narodowym Bankiem Polskim
w ramach programu edukacji ekonomicznej

NBP

Narodowy Bank Polski

Wydawca:

Stowarzyszenie Krzewienia Edukacji Finansowej

ul. Legionów 126, 81 – 472 Gdynia

tel: 58 624 98 72

e-mail: skef@skef.pl

www.skef.pl

www.facebook.com/skef.gdynia

Autorzy:

Iwona Karmasz – I. Dyspozycja na wypadek śmierci

Piotr Tokarczyk – II. Rachunek wspólny

Grafika i skład:

DUAL COLOR Sp. z o.o.

Wydanie II. Gdynia 2019

ISBN 978-83-942215-9-1

Spis treści

Wstęp.....	5
I. Dyspozycja na wypadek śmierci.....	7
1. Co to jest dyspozycja na wypadek śmierci?.....	7
2. Gdzie jest uregulowana dyspozycja na wypadek śmierci?	8
3. Kto może ustanowić dyspozycję na wypadek śmierci?.....	9
4. Kto jest adresatem dyspozycji na wypadek śmierci?.....	9
5. Kto może zostać zapisobiorcą na podstawie dyspozycji na wypadek śmierci?	9
6. Dla jakich rachunków można ustanowić dyspozycję na wypadek śmierci?	11
7. Jaka jest granica kwot przekazanych na podstawie dyspozycji na wypadek śmierci?	11
8. Czy można ustanowić kilka dyspozycji na wypadek śmierci?	13
9. W jaki sposób można ustanowić dyspozycję na wypadek śmierci?.....	14
10. Jaka jest procedura wypłacania kwoty wynikającej z dyspozycji na wypadek śmierci?	17

11. Czy dyspozycja na wypadek śmierci wchodzi do masy spadkowej?	19
12. Czy należy uiścić podatek od spadków i darowizn realizując dyspozycję na wypadek śmierci?	19
13. Czy można odwołać dyspozycję na wypadek śmierci?	21
14. Czy instytucje finansowe muszą informować klientów o możliwości złożenia dyspozycji na wypadek śmierci?	21
15. Czy poza dyspozycją na wypadek śmierci istnieją podobne regulacje, z których można skorzystać?	22
II. Rachunek wspólny	24
1. Co to jest rachunek wspólny?	24
2. Gdzie jest uregulowany rachunek wspólny?	25
3. Kto może posiadać rachunek wspólny?	26
4. Jakie są rodzaje prowadzonych rachunków wspólnych?	27
5. Jakie uprawnienia przysługują małżonkom w przypadku posiadania rachunku wspólnego?	28
6. Czy jest możliwe nadanie odmiennych uprawnień posiadaczom rachunku wspólnego?	30
7. Rachunek wspólny małżonków a uregulowanie w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym	31
8. Co się dzieje w przypadku śmierci jednego ze współposiadaczy rachunku?	33
9. Rachunek wspólny a dziedziczenie	35
10. Czy wiesz, że... ..	36
Bibliografia:	38

Wstęp

Na co dzień raczej nie zastanawiamy się, co może się wydarzyć po naszej śmierci, zwłaszcza w kwestiach finansów. Warto jednak wcześniej zabezpieczyć się przed ewentualnymi problemami, którymi obarczeni zostaną wówczas nasi bliscy. Jedną z możliwości jest ustanowienie za życia dyspozycji na wypadek śmierci. Coraz więcej osób korzysta z możliwości przekazania zgromadzonych środków finansowych po swojej śmierci bliskim osobom. Zgodnie z prawem bankowym klienci banków poprzez ustanowienie dyspozycji wkładem na wypadek śmierci. Natomiast w przypadku członków spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych zgodnie z Ustawą o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych mamy do czynienia z kwotą wypłacaną po śmierci członka kasy. Chcąc wyjść naprzeciw Państwa oczekiwaniom w niniejszej broszurze zawarliśmy informacje dotyczące dyspozycji wkładem na wypadek śmierci oraz kwoty wypłacanej po śmierci członka kasy. W pytaniach i odpowiedziach w prosty i przystępny sposób przedstawiono najważniejsze informacje. Dla ułatwienia w dalszej części publikacji będziemy posługiwać się jednym określeniem „*dyspozycja na wypadek śmierci*” w przypadku omawianej tematyki dotyczącej banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.

Z pewnością dla wielu czytelników powyższej broszury nie jest również obca instytucja rachunku wspólnego, z której w szczególności korzystają osoby w związkach z małżeńskich. W broszurze postaramy się w prosty sposób omówić najważniejsze zagadnienia związane z rachunkiem wspólnym. Będą mieli Państwo okazję zapoznać się z definicją rachunku, kręgiem osób uprawnionych do założenia rachunku wspólnego oraz z rozwiązaniami prawnymi w zakresie uprawnień przysługujących współposiadaczom rachunku wspólnego. Zostanie również poruszona kwestia praktyk stosowanych przez banki w przypadku śmierci jednego ze współposiadaczy rachunku wspólnego oraz dziedziczenia środków zgromadzonych na rachunku wspólnym. Jako ciekawostkę zdecydowaliśmy się także omówić instytucję Centralnej Informacji o Rachunkach, która to zajmuje się tzw. rachunkami uśpionymi, pomimo że nie jest ona bezpośrednio związana z dyspozycją na wypadek śmierci oraz rachunkiem wspólnym.

Broszura powstała w ramach projektu o tym samym tytule „Bezpieczna rodzina – bezpieczny senior”, realizowanym od października 2018 do kwietnia 2019 roku, we współpracy z Narodowym Bankiem Polskim w ramach programu edukacji ekonomicznej. Niniejsze wydanie broszury zostało zaktualizowane w ramach drugiej edycji projektu pt. „Bezpieczna rodzina – bezpieczny senior 2”. Głównym celem projektu jest wzrost wiedzy finansowej z zakresu gospodarowania budżetem domowym w grupie 300 osób w wieku 55 plus, poprzez realizację warsztatów na terenie 4 województw (lubelskie, małopolskie, mazowieckie i pomorskie) w okresie 01.11.2019 - 30.04.2020 r.

I. Dyspozycja na wypadek śmierci

1. Co to jest dyspozycja na wypadek śmierci?

Posiadając rachunek w banku czy spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej można zlecić instytucji finansowej, w której prowadzony jest rachunek, aby po naszej śmierci przekazała zgromadzone na rachunku środki finansowe osobom, które zostały wskazane w dyspozycji na wypadek śmierci. Mamy wówczas pewność, że nasze pieniądze trafią do rąk bliskich nam osób. Tak najprościej można wyjaśnić, czym jest dyspozycja na wypadek śmierci. Dotyczy ona posiadaczy rachunku oszczędnościowego, rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego lub rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej. W praktyce można spotkać wiele nazw dotyczących tej samej regulacji. Najczęściej trafimy na takie określenia jak: dyspozycja na wypadek śmierci, dyspozycja wkładem na rachunku na wypadek śmierci, zapis na wypadek śmierci, czy zapis bankowy. Mówiąc prościej znaczą one dokład-

nie to samo. Dyspozycja na wypadek śmierci jest uproszczoną formą dysponowania pieniędzmi po śmierci zapisodawcy, gdyż nie ma wówczas konieczności przeprowadzenia procedury postępowania spadkowego. Składając dyspozycję posiadacz rachunku wskazuje kwotę lub jej procentową część, którą chce danej osobie przekazać.

2. Gdzie jest uregulowana dyspozycja na wypadek śmierci?

W polskim prawie dyspozycję na wypadek śmierci regulują m.in. następujące akty prawne:

- ▶ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe (Dz. U. 1997 Nr 140, poz. 939) (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2187)
- ▶ Ustawa z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 2012 r. poz. 855) (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2386)
- ▶ Ustawa z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. 1983 Nr 45, poz. 207) (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1813)

3. Kto może ustanowić dyspozycję na wypadek śmierci?

Dyspozycję na wypadek śmierci może ustanowić osoba pełnoletnia, która posiada rachunek oszczędnościowy, rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy lub terminowej lokaty oszczędnościowej w banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej.

4. Kto jest adresatem dyspozycji na wypadek śmierci?

Adresatem dyspozycji na wypadek śmierci jest instytucja finansowa tj. bank lub SKOK, która prowadzi rachunek osoby zlecającej dyspozycję.

5. Kto może zostać zapisobiorcą na podstawie dyspozycji na wypadek śmierci ?

Zgodnie z prawem bankowym krąg osób, dla których można ustanowić dyspozycję na wypadek śmierci, jest ściśle określony. Art. 56 ust. 1 prawa bankowego¹ stanowi, że posiadacz rachunku oszczędnościowego, rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego lub rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej może pisemnie polecić bankowi, aby po swojej śmierci

¹ Art. 56 ust. 1 prawa bankowego Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe (Dz. U. 1997 Nr 140, poz. 939) (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2187)

dokonał wypłaty z rachunku zgromadzonych na nim środków wskazanym osobom. Mogą to być:

- ▶ małżonek;
- ▶ wstępni czyli rodzice, dziadkowie, pradziadkowie;
- ▶ zstępni czyli dzieci, wnuki i prawnuki;
- ▶ rodzeństwo.

W przypadku rachunków prowadzonych w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, krąg osób wskazanych przez członka kasy, na rzecz których miałyby nastąpić wypłaty, jest następujący:

- ▶ małżonek;
- ▶ zstępni;
- ▶ rodzice;
- ▶ dziadkowie;
- ▶ rodzeństwo.²

² Art. 14 ust. 1 pkt.2 Ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 2012 r.poz. 855) (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2386)

Pamiętaj! W przypadku wskazania osoby/osób spoza wymienionych wyżej grup dyspozycja nie zostanie zrealizowana.

6. Dla jakich rachunków można ustanowić dyspozycję na wypadek śmierci?

Dyspozycję wkładem na wypadek śmierci może ustanowić posiadacz rachunku oszczędnościowego, rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego lub terminowej lokaty oszczędnościowej w bankach lub spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych.

Pamiętaj! Dyspozycję na wypadek śmierci można ustanowić tylko i wyłącznie na rachunku indywidualnym. Nie może to być rachunek wspólny.

7. Jaka jest granica kwot przekazanych na podstawie dyspozycji na wypadek śmierci?

Niezależnie od ilości wydanych dla posiadacza rachunku bankowego dyspozycji na wypadek śmierci, łączna kwota wszystkich wypłat z rachunków nie może być wyższa niż dwudziestokrotne przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, ogłaszane przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za ostatni miesiąc przed

śmiercią posiadacza rachunku.³ We wrześniu 2019 roku było to ok. 101 688,20 zł (tj. 20 x 5084,41 zł - na podstawie komunikatu GUS z 17 października 2019 roku w sprawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku we wrześniu 2019 r.).⁴

Jeśli kwota na koncie posiadacza rachunku będzie niższa niż kwota dyspozycji, to zapisy na rzecz uposażonych osób zostaną proporcjonalnie zmniejszone. Natomiast, jeśli osobie uposażonej zostanie wypłacona wyższa kwota niż wskazany limit, jest ona zobowiązana zwrócić nadwyżkę spadkobiercom.

W spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych dokonuje się wypłaty w ramach dyspozycji na wypadek śmierci ze zgromadzonych na rachunkach oszczędności i wkładu członkowskiego. Na podstawie dyspozycji na wypadek śmierci kasa jest obowiązana wypłacić osobom wskazanym przez członka kwotę nie przekraczającą ogółem sumy przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, ogłaszanej przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, w okresie 5 lat kalendarzowych poprzedzających wypłatę.⁵ W przypadku rachunków w SKOK wysokość maksymalnej kwoty, jaką w 2019 roku objęta może zostać dyspozycja na wypadek śmierci członka kasy wynosi 247 043,88 zł.

3 Prawo bankowe. Komentarz. Fragment: Tom IV B Prawo i postępowanie spadkowe. red. dr hab. Konrad Osajda 2018, Art. 56 ust.2 prawa bankowego Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe (Dz. U. 1997 Nr 140, poz. 939) (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2187)

4 Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 17 października 2019 r. w sprawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku we wrześniu 2019 r. <https://dziennikigus.stat.gov.pl/dzienniki-urzedowe-gus/2019,arch.html> data odczytu: 17 listopada 2019 r.

5 Art. 14 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 2012 r.poz. 855) (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2386)

Pamiętaj! Ustanowione dyspozycje na wypadek śmierci nie powinny przekraczać ustawowego limitu kwot. Jeżeli złożyliśmy więcej niż jedną dyspozycję wkładem na wypadek śmierci, a ich suma przekracza dopuszczalny limit, to dyspozycja wydana później ma pierwszeństwo przed dyspozycją wydaną wcześniej. W przypadku wypłacenia kwoty przewyższającej ustawowe limity zapisobiorca jest zobowiązany zwrócić powyższą kwotę spadkobiercom, ponieważ wchodzi ona do masy spadkowej.

8. Czy można ustanowić kilka dyspozycji na wypadek śmierci?

Posiadacz rachunku w banku lub SKOK ma prawo ustanowić dyspozycję na wypadek śmierci na każdym posiadanym rachunku dla jednej lub wielu osób. Najważniejsze, aby dyspozycje nie przekroczyły ustawowych kwot regulowanych w przepisach. Nie ma również ograniczenia co do ilości osób, na rzecz których ustanawia się dyspozycje. Częstą praktyką stosowaną w instytucjach finansowych jest wymóg, aby przy składaniu dyspozycji na wypadek śmierci posiadacz rachunku złożył oświadczenie, w którym udzieli informacji, czy nie składał już wcześniej dyspozycji na wypadek śmierci w innej instytucji finansowej, oraz poinformuje bank lub SKOK o złożeniu takiej dyspozycji w przyszłości. Jeśli posiadacz rachunku wydał więcej niż jedną dyspozycję wkładem na wypadek śmierci, a łączna suma wszystkich dyspozycji przekracza ustawowy limit, to wówczas dyspozycja wydana później ma pierwszeństwo przed dyspozycją, którą wcześniej złożył.

Pamiętaj! Dyspozycję na wypadek śmierci możesz ustanowić na jedną lub więcej osób w jednej instytucji finansowej, jak również w dowolnej liczbie banków czy SKOK. Dyspozycje nie powinny przekraczać ustawowego limitu kwot.

9. W jaki sposób można ustanowić dyspozycję na wypadek śmierci?

Najprościej należy udać się do swojego banku czy SKOK-u, w którym prowadzimy rachunek indywidualny i wypełnić formularz ustanowienia dyspozycji na wypadek śmierci, upoważniając wskazaną przez nas osobę lub osoby do dysponowania pieniędzmi zgromadzonymi na naszym rachunku po naszej śmierci. W ten sposób polecamy wskazanej przez nas instytucji finansowej dokonanie po naszej śmierci wypłaty z naszego rachunku wyznaczonym przez nas osobom. Banki i SKOK-i przyjmują dyspozycje na wypadek śmierci na piśmie, na specjalnie w tym celu przygotowanych formularzach. Najczęściej wystarczy tylko obecność posiadacza rachunku. Chociaż w przypadku niektórych instytucji wymagane jest, aby w momencie ustanawiania dyspozycji była obecna osoba bądź osoby, które chcemy uposażyć do wypłaty. W nielicznych instytucjach finansowych, dyspozycję na wypadek śmierci można ustanowić poprzez system internetowy lub wybrać możliwość przesłania formularza drogą korespondencyjną. Warto nadmienić, że instytucje finansowe stosują własne, wewnętrzne procedury w tym zakresie.

Z pewnością należy podać dane osoby lub osób, które upo-

Dyspozycja
na wypadek
śmierci?

Przedstaw dokument tożsamości.

**Wypełnij formularz dyspozycji
na wypadek śmierci.**

Wpisz osobę lub osoby, które chcesz uposażyć
do swojego rachunku po twojej śmierci oraz
podaj kwotę lub jej procentową część.

**Złóż podpis na dyspozycji
na wypadek śmierci.**

sażamy do wypłaty oraz wysokość kwoty lub jej procentowo wyrażoną część. Za ustanowienie dyspozycji na wypadek śmierci instytucje finansowe w większości pobierają opłatę, zgodnie ze swoją taryfą opłat i prowizji. W zależności od instytucji to kwota pomiędzy 10 – 30 zł. Często także każda zmiana lub odwołanie dyspozycji również podlega opłacie.

Pamiętaj! Do formularza dyspozycji na wypadek śmierci zazwyczaj dołączone jest objaśnienie, instrukcja lub postanowienie zawierające istotne informacje dodatkowe, dotyczące dyspozycji na wypadek śmierci.

Na podstawie formularzy dyspozycji na wypadek śmierci różnych instytucji finansowych były to zazwyczaj informacje dotyczące następujących kwestii:

- ▶ kto może ustanowić dyspozycję na wypadek śmierci i na rzecz jakich osób (krąg osób),
- ▶ maksymalna kwota dyspozycji, jaką można ustanowić zgodnie z przepisami,
- ▶ składanie wielu dyspozycji na wypadek śmierci,
- ▶ możliwość zmiany i odwołania dyspozycji,
- ▶ wyłączenie z masy spadkowej dyspozycji na wypadek śmierci,
- ▶ informacja o opodatkowaniu podatkiem od spadków i darowizn w przypadku nabycia dyspozycji,
- ▶ informacja o postępowaniu w przypadku wypłaty dyspozycji z naruszeniem obowiązujących przepisów,

- ▶ obowiązek informacyjny instytucji finansowej w przypadku powzięcia informacji o śmierci posiadacza rachunku,
- ▶ informacja, iż kwota pozostała na rachunku po zrealizowaniu wypłaty z dyspozycji na wypadek śmierci wchodzi do masy spadkowej i przypada spadkobiercom,
- ▶ informacja, że zwrot kosztów pogrzebu ma pierwszeństwo przed dyspozycją na wypadek śmierci,
- ▶ informacja dotycząca przetwarzania danych osobowych.

10. Jaka jest procedura wypłacania kwoty wynikającej z dyspozycji na wypadek śmierci?

W przypadku powzięcia przez bank lub SKOK informacji o śmierci posiadacza rachunku, który ustanowił dyspozycję wkładem na wypadek śmierci, instytucja finansowa jest zobowiązana niezwłocznie zawiadomić wskazane przez posiadacza rachunku osoby o możliwości dokonania wypłaty określonej w dyspozycji. W praktyce często jednak to osoba uposażona informuje instytucję finansową o śmierci posiadacza rachunku. Osoba, na rzecz której została wydana dyspozycja na wypadek śmierci, może wówczas zrealizować wypłatę środków, przedkładając dokument potwierdzający jej tożsamość oraz akt zgonu posiadacza rachunku. Niekiedy wymagana jest kopia dyspozycji na wypadek śmierci. Następnie należy złożyć wniosek o realizację dyspozycji. Warto nadmienić, że instytucje finansowe stosują własne, wewnętrzne procedury w tym zakresie.

Jak zrealizować
dyspozycję
na wypadek
śmierci?

**Potwierdź swoją tożsamość,
przedstawiając dokument tożsamości.**

**Przedstaw akt zgonu
posiadacza rachunku (osoby zmarłej).**

**Jeśli posiadasz formularz dyspozycji
na wypadek śmierci, który ustanowiła
osoba zmarła, możesz przedstawić go
w banku czy SKOK.**

**Instytucja finansowa
zrealizuje wypłatę środków
na podstawie dyspozycji
na wypadek śmierci.**

11. Czy dyspozycja na wypadek śmierci wchodzi do masy spadkowej?

Zgodnie z prawem bankowym kwota zapisana w dyspozycji na wypadek śmierci nie wchodzi do spadku po zmarłym posiadaczu rachunku.⁶ Oznacza to, że osoby uposażone będą mogły odebrać środki bez przeprowadzenia postępowania spadkowego w zakresie pieniędzy objętych dyspozycją. W przypadku ewentualnych innych składników masy spadkowej przeprowadzenie postępowania spadkowego pozostaje zasadne.

W przypadku SKOK sumy zapisane w dyspozycji na wypadek śmierci również nie wchodzi do spadku po członku kasy.⁷

12. Czy należy uiścić podatek od spadków i darowizn realizując dyspozycję na wypadek śmierci?

Istotne jest, że osoba, na rzecz której została ustanowiona dyspozycja na wypadek śmierci, powinna również pamiętać o tym, że przyjęcie dyspozycji wiąże się z koniecznością zapłacenia podatku od spadków i darowizn.⁸ Zgodnie z ustawą od spadków i darowizn zwalnia się od podatku nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych przez małżonka, zstępnych, wstępnych,

6 Art. 56 ust. 5 prawa bankowego Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe (Dz. U. 1997 Nr 140, poz. 939) (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2187)

7 Art. 14 ust. 2 Ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 2012 r. poz. 855) (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2386)

8 Art. 1 ust. 2 Ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. 1983 Nr 45, poz. 207) (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1813)

pasierba, rodzeństwo, ojczyma i macochę, jeżeli zgłoszą oni nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego w terminie 6 miesięcy od dnia powstania obowiązku podatkowego.⁹ W praktyce przyjmuje się datę śmierci posiadacza rachunku. Jeśli osoba uposażona należy do I grupy podatkowej (wyżej wymienionej grupy osób), może skorzystać z całkowitego zwolnienia podatkowego. Musi wówczas pamiętać o złożeniu w urzędzie skarbowym formularza zgłoszenia o nabyciu własności rzeczy lub praw majątkowych (SD-Z2) w terminie sześciu miesięcy od dnia powstania obowiązku podatkowego (przyjmuje się datę śmierci posiadacza rachunku). Jeśli uprawniona osoba niełoży we wskazanym terminie formularza, wówczas wypłacona na podstawie dyspozycji kwota będzie podlegała opodatkowaniu na zasadach ogólnych.

POL TAX POLA JASNE WYPEŁNIA PODATNIK, POLA CIEMNE WYPEŁNIA ORGAN PODATKOWY. WYPEŁNIĆ NA MASZYNIE, KOMPUTEROWO LUB RĘCZNIE, DUKOWANYMI LITERAMI, CZARNYM LUB NIEBIESZYM KOŁOREM. PRZED WYPEŁNIENIEM ZAPOZNAC SIĘ Z OBJASNIENIAMI.

1. Identyfikator podatkowy (NIP albo numer PESEL) podatnika wym. w części B

2. Nr dokumentu 3. Status

SD- Z2 ZGŁOSZENIE O NABYCIU WŁASNOŚCI RZECZY LUB PRAW MAJĄTKOWYCH

4. Data nabycia (dzień - miesiąc - rok) 5. Data powstania obowiązku podatkowego ¹⁾ (dzień - miesiąc - rok)

Podstawa prawna: Art. 4a ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. z 2009 r. Nr 93, poz. 768, z późn. zm. ²⁾), zwanej dalej „ustawą”.

Składający: Małżonek, zstępny, wstępny, rodzeństwo, pasierb, ojczym, macocha.

Termin składania: 6 miesięcy od dnia powstania obowiązku podatkowego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2-8 i ust. 2 ustawy, a w przypadku nabycia w drodze dziedziczenia - w terminie 6 miesięcy od dnia uprawnomocnienia się orzeczenia sądu stwierdzającego nabycie spadku.

Miejsce składania: Urząd skarbowy, którym kieruje naczelnik urzędu skarbowego, właściwy w sprawie podatku od spadków i darowizn.

MIEJSCE I CEL SKŁADANIA ZGŁOSZENIA

6. Urząd skarbowy, do którego jest adresowane zgłoszenie

Cel złożenia formularza (zaznaczyć właściwy kwadrat):

☐ 1. złożenie zgłoszenia ☐ 2. korekta zgłoszenia

IDENTYFIKUJĄCE I ADRES ZAMIESZKANIA PODATNIKA

⁹ Art. 4a ust. 1 pkt. 1 Ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. 1983 Nr 45, poz. 207) (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1813)

Pamiętaj! Istnieje obowiązek zgłoszenia nabycia dyspozycji na wypadek śmierci do urzędu skarbowego w terminie 6 miesięcy od dnia powstania obowiązku podatkowego (data śmierci posiadacza rachunku).

13. Czy można odwołać dyspozycję na wypadek śmierci?

Dyspozycja na wypadek śmierci ustanowiona przez posiadacza rachunku w banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej może być w każdym czasie przez niego odwołana lub zmieniona. Należy pamiętać, aby zachować formę pisemną.

Pamiętaj! Często każda zmiana lub odwołanie dyspozycji wkładem na wypadek śmierci również podlega opłacie.

14. Czy instytucje finansowe muszą informować klientów o możliwości złożenia dyspozycji na wypadek śmierci?

Chociaż dyspozycja na wypadek śmierci funkcjonuje już dość długo, to jednak niewielka część osób wie, że istnieje taka możliwość w banku czy SKOK. W lipcu 2016 roku weszły w życie przepisy, które wprowadziły obowiązek informowania przez ban-

ki i SKOK-i swoich klientów o możliwości korzystania z dyspozycji na wypadek śmierci. Już przy zawieraniu umowy rachunku instytucje finansowe powinny poinformować w sposób zrozumiały dla posiadacza rachunku o możliwości wydania przez niego dyspozycji na wypadek śmierci.^{10, 11} Ponadto, banki, SKOK-i po uzyskaniu informacji o śmierci posiadacza rachunku muszą niezwłocznie powiadomić osoby, na których rzecz wydano dyspozycje.

15. Czy poza dyspozycją na wypadek śmierci istnieją podobne regulacje, z których można skorzystać?

Oprócz dyspozycji na wypadek śmierci polskie prawo przewiduje możliwość zwrotu kosztów pogrzebu. Taka regula-

¹⁰ Art. 56 a ust. 1 prawa bankowego Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe (Dz. U. 1997 Nr 140, poz. 939) (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2187)

¹¹ Art. 14 ust. 2 a Ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 2012 r. poz. 855) (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2386)

cja dotyczy tylko rachunku indywidualnego i polega na wypłacie środków z rachunku osoby zmarłej, na koszty związane z jej pogrzebem. Po przedstawieniu w banku czy SKOK oryginałów rachunków, faktur za organizację pogrzebu, instytucja finansowa jest zobowiązana do pokrycia wydatków. Środki te są wypłacone do wysokości salda rachunku zmarłego. Osoba wnosząca o zwrot kosztów pogrzebu nie musi być spadkobiercą zmarłego, gdyż kwota zwrotu nie wchodzi do masy spadkowej. Zarówno w bankach jak i SKOK wypłata związana ze zwrotem kosztów pogrzebu ma pierwszeństwo przed wypłatą z tytułu dyspozycji na wypadek śmierci. Jeśli dojdzie do sytuacji, w której po wypłacie zwrotu kosztów pogrzebu okaże się, że na rachunku znajduje się mniej pieniędzy niż wynosi kwota dyspozycji na wypadek śmierci, wówczas dyspozycję realizuje się tylko do kwoty, która pozostała na rachunku.

Pamiętajmy! Środki wypłacone tytułem zwrotu kosztów pogrzebu mają pierwszeństwo przed dyspozycją na wypadek śmierci. Zwrot kosztów pogrzebu dotyczy tylko rachunku indywidualnego. Wypłacona kwota nie wchodzi w skład masy spadkowej po zmarłym posiadaczu rachunku. Nie można ustanowić dyspozycji ani wypłacić pieniędzy na koszty pogrzebu w przypadku rachunku wspólnego. Zwrot kosztów pogrzebu dotyczy kwoty, która nie może przekroczyć kosztów organizacji pogrzebu zgodnie ze zwyczajami przyjętymi w danym środowisku.

II. Rachunek wspólny

1. Co to jest rachunek wspólny?

Zanim przejdziemy do omawiania rachunku wspólnego, należałoby wyjaśnić definicję rachunku bankowego. Rachunek bankowy jest umową, zawartą pomiędzy bankiem a klientem w celu przechowywania jego środków pieniężnych, a jeśli umowa to przewiduje, do przeprowadzania na jego zlecenie rozliczeń pieniężnych.¹² Rachunek wspólny jest rodzajem rachunku bankowego, ponieważ spełnia te same funkcje, jednakże jego istota polega na tym, że po stronie posiadacza rachunku występują co najmniej dwie osoby. Rachunku wspólnego nie można mylić z rachunkiem rodzinnym, który może być prowadzony wyłącznie przez osoby, które pobierają różnego typu niepodlegające egzekucji świadczenia, dodatki, zasiłki oraz inne kwoty, o których mowa w art. 833 § 6 i 7 Kodeksu postępowania cywilnego.¹³ Przy okazji omawiania istoty rachunku wspólnego należy wskazać, że nie może na nim zostać ustanowiona dyspozycja na wypadek śmierci oraz nie mogą zostać pokryte z niego koszty pogrzebu zmarłego współposiadacza rachunku.

¹² Art. 725 Kodeksu cywilnego (Dz. U. 1964 Nr 16, poz. 93) (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1145)

¹³ B. Bieniek, Komentarz do przepisów 51-56, 104 Prawa bankowego [w:] J. Ignaczewski (red.), Mażeńskie prawo majątkowe. Komentarz. Wyd. 4, Warszawa 2017

Pamiętaj! Rachunek wspólny jest rodzajem rachunku bankowego, gdzie po stronie posiadacza muszą występować co najmniej dwie osoby.

2. Gdzie jest uregulowany rachunek wspólny?

Instytucja rachunku wspólnego jest uregulowana w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. 1997 Nr 140, poz. 939) (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2187). W zakresie osób fizycznych dokładna regulacja znajduje się w artykułach 51 i 51a powyższej ustawy, jednakże zastosowanie mają ogólne przepisy o rachunkach bankowych np. art. 52.¹⁴ Nie jest możliwe ustanowienie rachunku wspólnego w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych. Relacje pomiędzy Kasą a jej członkiem są bardziej złożone. Oprócz zwyczajnej umowy pomiędzy klientem a SKOK-iem musi również istnieć tzw. więź członkowska. Powyższa więź wypełnia się np. poprzez członkostwo w określonych organizacjach społecznych lub zawodowych i w konsekwencji status członka organizacji daje możliwość przystąpienia do SKOK. Swoista więź pomiędzy członkiem i Kasą powoduje, że nie jest możliwe utworzenie rachunku wspólnego.¹⁵

Pamiętaj! Możliwość założenia i prowadzenia rachunku wspólnego jest możliwa jedynie w bankach.

¹⁴ Prawo bankowe (Dz. U. 1997 Nr 140, poz. 939) (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2187)

¹⁵ Art. 10 Ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 2012 r. poz. 855), (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2386)

3. Kto może posiadać rachunek wspólny?

Zgodnie z prawem bankowym, rachunek wspólny może być posiadany przez co najmniej dwie osoby fizyczne, kilka jednostek samorządu terytorialnego albo strony umowy o współpracy w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze. Pomimo utożsamiania rachunku wspólnego jako rachunku współmałżonków, może być on również zakładany przez dwie dowolne osoby, np. matkę i córkę, braci lub znajomych. W przypadku osób fizycznych nie ma zamkniętego katalogu określającego, kto z takiego rachunku może skorzystać.¹⁶

Pamiętaj! Rachunek wspólny może być posiadany nie tylko przez małżonków. Mogą go również posiadać rodzeństwo lub osoby niespokrewnione ze sobą.

¹⁶ R. Sikorski (red.), Prawo Bankowe. Komentarz, wyd. 1, Warszawa 2015

4. Jakie są rodzaje prowadzonych rachunków wspólnych?

Omawiając szerzej istotę rachunku wspólnego pomiędzy osobami fizycznymi należy wskazać, że dopuszczalne jest prowadzenie następujących rodzajów rachunków:

- ▶ rachunek oszczędnościowy;
- ▶ rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy;
- ▶ rachunek terminowej lokaty oszczędnościowej.¹⁷

Niezależnie od rodzaju prowadzonego rachunku, każda z umów rachunku bankowego powinna być zawarta na piśmie i zawierać następujące elementy:

1. strony umowy;
2. rodzaj otwieranego rachunku;
3. walutę rachunku;
4. czas trwania umowy;
5. o ile strony zastrzegają oprocentowanie środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku – wysokość tego oprocentowania i przesłanki dopuszczalności jego zmiany przez bank, a także terminy wypłaty, postawienia do dyspozycji lub kapitalizacji należnych odsetek;
6. wysokość prowizji i opłat za czynności związane z wykonywaniem umowy oraz przesłanki i tryb ich zmiany przez bank;
7. formy i zakres rozliczeń pieniężnych dokonywanych na polecenie posiadacza rachunku oraz terminy ich realizacji;

¹⁷ Art. 49 Prawo bankowe (Dz. U. 1997 Nr 140, poz. 939) (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2187)

8. przesłanki i tryb dokonywania zmian umowy;
9. przesłanki i tryb rozwiązania umowy rachunku bankowego;
10. zakres odpowiedzialności banku za terminowe i prawidłowe przeprowadzenie rozliczeń pieniężnych oraz wysokość odszkodowania za przekroczenie terminu realizacji dyspozycji posiadacza rachunku.¹⁸

Integralną część umowy stanowią regulaminy prowadzenia rachunku bankowego. W wielu przypadkach ich znaczenie jest umniejszane. Zdarza się również, że podczas zawierania umowy nie są one załączane do umowy, pomimo tego, że klienci potwierdzają zapoznanie się z nimi. Zaleca się zwrócenie szczególnej uwagi na treść regulaminów, które uszczegóławiają niektóre zapisy umowy rachunku wspólnego.

Pamiętaj! Istnieją różne rodzaje rachunków wspólnych. Każda z umów powinna być zawarta na piśmie. Regulaminy stanowią integralną część umowy.

5. Jakie uprawnienia przysługują małżonkom w przypadku posiadania rachunku wspólnego?

Jeżeli umowa nie reguluje odmiennie uprawnień, współposiadaczom rachunku wspólnego przysługują następujące prawa:

1. każdy ze współposiadaczy rachunku może dysponować samodzielnie środkami pieniężnymi zgromadzonymi na rachunku;

¹⁸ B. Smykla, Prawo bankowe. Komentarz. Wyd. 2, Warszawa 2011

2. każdy ze współposiadaczy rachunku może w każdym czasie wypowiedzieć umowę ze skutkiem dla pozostałych współposiadaczy.

Umowa rachunku bankowego pozwala na dużą samodzielność każdego z posiadaczy rachunku wspólnego. Każdy z nich może dokonywać wpłat, wypłat lub realizować polecenia przelewu niezależnie od ich wysokości. W celu likwidacji rachunku wspólnego również wystarczy decyzja jednego z jego posiadaczy. Nie dotyczy to zmian treści umowy rachunku wspólnego, bowiem ewentualne zmiany muszą zostać zaakceptowane przez wszystkie strony stosunku prawnego, czyli bank oraz współposiadaczy.¹⁹

Przykład z życia

Pan Jan i pani Barbara są małżonkami, posiadającymi rachunek wspólny. Na rachunek wpływa wynagrodzenie pana

¹⁹ B. Bieniek, Komentarz do przepisów 51-56, 104 Prawa bankowego [w:] J. Ignaczewski (red.), Mażeńskie prawo majątkowe. Komentarz. Wyd. 4, Warszawa 2017

Jana z tytułu umowy o pracę w kwocie 3000 zł oraz emerytura pani Barbary w kwocie 1500 zł. Czy pani Barbara może wypłacić kwotę 4000 zł z ich wspólnego rachunku?

Odpowiedź: TAK, może.

Pamiętaj! Prawo bankowe przewiduje równe prawa dla każdego z posiadaczy rachunku wspólnego.

6. Czy jest możliwe nadanie odmiennych uprawnień posiadaczom rachunku wspólnego?

Zgodnie z treścią przepisów prawa bankowego umowa może zostać uregulowana odmiennie niż tak, jak zostało to zaprezentowane w punkcie powyżej. Teoretycznie bank oraz posiadacze rachunku mają co do zasady prawo „dostosować” umowę do własnych potrzeb i relacji, jakie łączą współposiadaczy. W literaturze prawniczej przyznanie różnych uprawnień każdemu ze współposiadaczy rachunku może objawiać się w zakresie np. prawa wypowiedzenia umowy przypisanego konkretnemu posiadaczowi lub zróżnicowania limitu wypłacanych kwot (np. jednemu małżonkowi przysługuje prawo wypłaty w wysokości do 1500 zł, natomiast drugiemu w wysokości do 3000 zł).²⁰ Należy jednak wskazać, że banki co do zasady nie wprowadzają uregulowań przyznających odmiennie uprawnienia każdemu z posiadaczy rachunku wspólnego

²⁰ B. Bieniek, Komentarz do przepisów 51-56, 104 Prawa bankowego [w:] J. Ignaczewski (red.), Mażeńskie prawo majątkowe. Komentarz. Wyd. 4, Warszawa 2017

niż te wskazane w ustawie, ponieważ może to stanowić zbyt dużą ingerencję w wewnętrzne relacje pomiędzy posiadaczami rachunku bankowego. Z racji tego, że banki mają przygotowane regulaminy oraz wzory podstawowych umów, nie należy się spodziewać, że na żądanie klientów zostaną one zmienione.

Jeżeli oferta banku nie spełnia naszych oczekiwań warto zapoznać się z propozycją innych banków, aby w jak największym stopniu dostosować produkt do osobistych potrzeb.

Pamiętaj! Prawo bankowe przewiduje, że umowa rachunku wspólnego może nadawać odmienne uprawnienia dla każdego ze współposiadaczy rachunku. Co do zasady negocjacje odmiennych uprawnień niż te zaproponowane przez bank nie są możliwe.

7. Rachunek wspólny małżonków a uregulowanie w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym

Uregulowania zawarte w prawie bankowym w zakresie ustawowych uprawnień współposiadaczy rachunku należy uznać za rozwiązanie szczególne względem Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego²¹ (dalej: KRO). W przypadku obowiązywania ustawowego ustroju majątkowego (tzw. wspólność majątkowa, która powstaje z mocy prawa po zawarciu związku małżeńskiego) art. 36 (1) KRO, wskazuje, że małżonek niezgadający się

²¹ Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy (Dz. U. 1964 Nr 9 poz. 59) (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2086)

na czynność drugiego małżonka, przed jej dokonaniem może zgłosić sprzeciw. Sprzeciw musi być złożony przed dokonaniem czynności oraz przekazany (nawet w formie ustnej) drugiemu małżonkowi. Jest on skuteczny, jeżeli nie dotyczy zaspokojenia zwykłych potrzeb rodziny oraz czynności podejmowanych w ramach działalności zarobkowej. Skuteczność sprzeciwu względem osoby trzeciej uzależniona jest od zapoznania się z nim przed dokonaniem czynności.²² W prawie bankowym prawo do dysponowania środkami pieniężnymi zgromadzonymi na rachunku wspólnym nie jest ograniczone żadnymi limitami, o ile nie zostały wprowadzone specjalne regulacje w umowie rachunku wspólnego. Każdy ze współposiadaczy może dokonywać wpłat i wypłat w dowolnej wysokości, natomiast bank jest zobowiązany wykonać przekazane dyspozycje lub zlecenia.

Przykład z życia:

1. Pan Jan i pani Barbara są małżeństwem. Każde z nich otrzymuje wynagrodzenie w kwocie po 1500 zł. Pan Jan jest zainteresowany zakupem samochodu, który kosztuje 20.000 zł. Pan Jan wstępnie obejrzał pojazd, jednakże nie podjął jeszcze ostatecznej decyzji o zakupie. Pani Barbara dowiedziała się o planowanym przez męża zakupie auta i sprzeciwiła się temu, o czym go poinformowała. Jeżeli małżonkowie w dalszym ciągu nie będą mogli dojść do porozumienia, jeden z nich może wnieść sprawę do sądu i zamiast małżonków to sąd podejmie decyzję w sprawie zakupu.

22 K. Pietrzykowski (red.), Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz. Wyd. 5, Warszawa 2018

2. Pan Jan i pani Barbara są małżeństwem. Każde z nich otrzymuje wynagrodzenie w kwocie po 1500 zł. Małżeństwo na rachunku wspólnym ma oszczędności w wysokości 20.000 zł. Pan Jan chce wypłacić środki, w związku z tym może udać się do oddziału banku i podjąć zasadną według niego kwotę. Pani Barbara nie może się przeciwstawić takiej czynności. (Przykład nr 2 dotyczy jedynie wypłacenia środków ze wspólnego rachunku bankowego. Kwestia dalszego dysponowania wypłaconą kwotą oraz jej przeznaczenie podlega przepisom Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego.)

Pamiętaj! Przepisy prawa bankowego dają większą swobodę w dyspozycji niż Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy.

8. Co się dzieje w przypadku śmierci jednego ze współposiadaczy rachunku?

W prawie bankowym nie został rozwiązany problem funkcjonowania rachunku wspólnego w przypadku śmierci jednego ze współposiadaczy. Każdy bank ma prawo powyższą kwestię uregulować odmiennie (lub ją pominąć w umowie), stąd na polskim rynku bankowym wykształciły się różne procedury. Koniecznie przed podpisaniem umowy należy zapoznać się z jej szczegółowymi warunkami i regulaminem prowadzenia rachunku bankowego.

W zależności od banku przyjęte praktyki są następujące:

Niektóre banki wychodzą z założenia, że w przypadku rachunku wspólnego każdy z dwojga posiadaczy jest właścicielem

połowy zgromadzonych środków. Gdy jeden ze współposiadaczy rachunku umiera, jego połowa jest przez bank blokowana, zaś drugi właściciel może swobodnie dysponować pozostałą kwotą. Bank z wypłatą zablokowanych środków czeka na wyrok sądu w postępowaniu spadkowym. Większość instytucji finansowych przyjmuje jednak, że zgromadzone środki na takim koncie należą w takim samym stopniu do każdego z posiadaczy rachunku. W związku z tym w umowach o prowadzenie rachunku umieszczają zapis mówiący o tym, że gdy jeden ze współposiadaczy umiera, rachunek przekształcany jest w indywidualny, a jego posiadacz ma pełne prawo do zgromadzonych pieniędzy.

Praktyka banków

Niektóre banki traktują śmierć jednego ze współposiadaczy rachunku jako okoliczność uzasadniającą rozwiązanie umowy. W tym przypadku środki zgromadzone na koncie przekształcane są w nieoprocentowany depozyt i mogą zostać podzielone pomiędzy pozostającego przy życiu właściciela rachunku i spadkobierców. Inne banki przekształcają wspólne konto w rachunek indywidualny. Pozostałe deklarują, że śmierć współposiadacza rachunku wspólnego nie wpływa na prawa żyjących współwłaścicieli. Niektóre instytucje nie przewidują możliwości przekształcenia rachunku wspólnego w rachunek indywidualny, a jedynie prowadzenie rachunku wspólnego z dopisanym zmarłym właścicielem lub likwidację konta. Należy podkreślić, że całkowita blokada środków na rachunku wspólnym, w przypadku śmierci jednego z posiadaczy jest niedopuszczalna.

Pamiętaj! Nie ma jednej procedury dla wszystkich banków w zakresie regulacji rachunku wspólnego po śmierci jednego ze współposiadaczy rachunku wspólnego.

9. Rachunek wspólny a dziedziczenie

Problem związany z dziedziczeniem w przypadku śmierci jednego ze współposiadaczy rachunku wspólnego jest bardzo złożony. Z jednej strony jest widoczny interes żyjącego współposiadacza rachunku wspólnego, który nadal chciałby korzystać z rachunku bankowego, a z drugiej strony interes pozostałych spadkobierców, którzy nie są współposiadaczami rachunku. W przypadku tego pierwszego zrozumiałe jest zaniepokojenie, gdyż może zostać pozbawiony dostępu do własnych środków. Natomiast obawy spadkobierców najczęściej wynikają z poczucia „pozbawienia” ich części spadku. W większości banki proponują przekształcenie rachunku wspólnego na rachunek indywidualny i przeniesienie wszystkich środków na nowy rachunek. Żyjący współposiadacz otrzymuje całą zgromadzoną kwotę pieniędzy i jest odpowiedzialny względem spadkobierców za wypłacenie przypadających im części spadku. Innym przyjętym rozwiązaniem jest podzielenie zgromadzonej sumy na rachunku wspólnym na dwa oddzielne rachunki, gdzie z pierwszego korzysta były współposiadacz rachunku wspólnego, a z drugiego mają być zaspokojeni spadkobiercy po prawomocnym orzeczeniu sądu.

Pomimo wielu wątpliwości co do przyjętych rozwiązań, należy wskazać, że zaprezentowane sposoby wynikają z braku

precyzyjnych przepisów regulujących kwestię dziedziczenia z rachunku wspólnego. Z uwagi na indywidualne procedury przyjęte przez banki, warto byłoby zapoznać się z regulacją obowiązującą w instytucji finansowej, z którą planujemy lub mamy zawartą umowę rachunku wspólnego.²³

Pamiętaj! W przypadku śmierci współposiadacza rachunku wspólnego banki przyjmują niejednolite procedury w zakresie dyspozycji pozostałymi środkami na koncie.

10. Czy wiesz, że...

Od 1 lipca 2016 r. spadkobiercy poszukujący rachunków należących do osoby zmarłej mogą skorzystać z usługi świadczonej przez **Krajową Izbę Rozliczeniową (KIR) – Centralnej Informacji o Rachunkach**. Usługa umożliwia uzyskanie pełnej informacji o rachunkach danej osoby we wszystkich bankach i SKOK-ach działających w Polsce. Wystarczy złożyć wniosek w dowolnym banku lub SKOK-u. Warunkiem uzyskania informacji o rachunkach osoby zmarłej jest przedstawienie w instytucji finansowej, w której składamy wniosek, prawomocnego postanowienia sądu stwierdzającego nabycie spadku lub notarialny akt poświadczenia dziedziczenia. Brak dokumentu spowoduje odmowę przyjęcia wniosku. Przed uruchomieniem Centralnej Informacji o Rachunkach, spadkobiercy poszukujący rachunków osoby zmarłej musieli złożyć osobne zapytanie w każdym banku

²³ <https://www.comperia.pl/wspolne-konto-bankowe-a-smierc-wspolposiadacza.html>

i SKOK-u. W chwili obecnej wystarczy udać się do dowolnego banku lub SKOK-u, złożyć wniosek i uiścić opłatę, a wybrana przez nas instytucja przekaże zapytanie do Centralnej Informacji. Po zgromadzeniu danych ze wszystkich banków i SKOK-ów, odpowiedź na nasze zapytanie zostanie przesłana do instytucji, w której złożyliśmy wniosek. Wysokość opłaty za usługę jest ustalana przez każdy bank i SKOK indywidualnie, przy czym nie może być ona wyższa niż koszt wygenerowania takiej informacji. Raport nie będzie jednak zawierał informacji o wysokości środków znajdujących się na rachunku. Aby uzyskać tę informację i wypłacić pieniądze należy udać się do banku lub SKOK-u wskazanym w raporcie, przedkładając dokument potwierdzający nabycie prawa do spadku. Z Centralnej Informacji mogą również skorzystać osoby poszukujące rachunków własnych np. w celu ich likwidacji.²⁴

Jak uzyskać informację z Centralnej Informacji o Rachunkach?

1. **Złożenie wniosku** – spadkobierca (wnioskodawca) składa wniosek w dowolnym banku lub SKOK-u. Instytucja weryfikuje podstawę prawną złożenia wniosku, pobiera opłatę zgodnie z własnym cennikiem i przekazuje zapytanie do Centralnej Informacji.
2. **Zapytanie o rachunki** – Centralna Informacja o Rachunkach przesyła zapytanie o rachunki danej osoby do wszystkich banków i SKOK-ów.
3. **Weryfikacja** – banki i SKOK-i są zobowiązane do przekazania odpowiedzi na zapytanie w ciągu 3 dni roboczych. Na tej

²⁴ <http://www.centralnainformacja.pl/o-usłudze/>

podstawie tworzony jest zbiorczy raport zawierający:

- a. nazwy podmiotów prowadzących rachunki i numery rachunków,
 - b. informację, czy rachunek jest nadal prowadzony,
 - c. informację, czy jest to rachunek wspólny,
 - d. informację o umowach rachunku rozwiązanych lub wygasłych z powodu śmierci posiadacza rachunku lub braku dyspozycji dotyczących rachunku przez okres 10 lat.
4. **Uzyskanie informacji** – zbiorcza informacja (raport) dostarczana jest niezwłocznie do banku lub SKOK-u, w którym został złożony wniosek. Spadkobierca odbiera raport z placówki.²⁵

Bibliografia:

Źródła prawa:

1. Kodeks cywilny (Dz. U. 1964 Nr 16, poz. 93) (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1145)
2. Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy (Dz. U. 1964 Nr 9 poz. 59) (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2086)
3. Prawo bankowe (Dz. U. 1997 Nr 140, poz. 939) (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2187)
4. Ustawa o podatku od spadków i darowizn z dnia 28 lipca 1983 r. (Dz. U. 1983 Nr 45, poz. 207) (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1813)
5. Ustawa o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 2012 r. poz. 855), (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2386)

²⁵ <http://www.centralnainformacja.pl/o-uslugze/jak-uzyskac-informacje-o-poszukiwanym-rachunku/>

Literatura:

1. B. Bieniek, Komentarz do przepisów 51-56, 104 Prawa bankowego [w:] J. Ignaczewski (red.), Mażeńskie prawo majątkowe. Komentarz. Wyd. 4, Warszawa 2017
2. K. Osajda (red.), Prawo bankowe. Komentarz. Fragment: Tom IV B Prawo i postępowanie spadkowe. 2018
3. R. Sikorski (red.), Prawo Bankowe. Komentarz, wyd. 1, Warszawa 2015
4. B. Smykła, Prawo bankowe. Komentarz. Wyd. 2, Warszawa 2011
5. K. Pietrzykowski (red.), Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz. Wyd. 5, Warszawa 2018

Strony internetowe:

1. <https://www.comperia.pl/wspolne-konto-bankowe-a-smierc-wspolposiadacza.html>
2. <http://www.centralnainformacja.pl/o-usłudze/>
3. <http://www.centralnainformacja.pl/o-usłudze/jak-uzyskac-informacje-o-poszukiwanym-rachunku/>
4. <https://dziennikigus.stat.gov.pl/dzienniki-urzedowe-gus/2019,arch.html>

